



چشم

چشم از اعضای بدن است که دارای قوه بینایی بوده، از آن در بابهای طهارت، صلوات، صوم، حج، اطعمه و اشربه، قصاص و دیت سخن رفته است.

فهرست مندرجات

- ۱ - شستن چشم در وضو
- ۲ - بستن چشمهای میت
- ۳ - چشم در نماز
- ۳.۱ - کراهت بستن چشم در نماز
- ۴ - دارو و سرمه برای چشم در حال روزه
- ۵ - حیوان یک چشم برای قربانی
- ۶ - خوردن چشم حیوان
- ۷ - قصاص چشم
- ۸ - دیه چشم
- ۸.۱ - دیه از بین بردن چشم نابینا
- ۹ - پانویس
- ۱۰ - منبع

شستن چشم در وضو

شستن داخل چشم در وضو واجب نیست.
[۱] العروة الوثقی ج ۱، ص ۳۵۵.

باز بودن چشم هنگام شستن صورت در وضو مستحب است.
[۲] العروة الوثقی ج ۱، ص ۳۵۲.

بستن چشمهای میت

بستن چشمهای میت پس از مرگ، مستحب
[۳] جواهر الکلام ج ۴، ص ۲۳.
و قرار دادن کافور در چشم او
[۴] جواهر الکلام ج ۴، ص ۲۴۷.
مکروه است.

چشم در نماز

کسی که خوابیده نماز می‌خواند و نیز کسی که از به جا آوردن رکوع و سجود ناتوان است بنا بر مشهور باید با سر اشاره کند و با عدم امکان اشاره با سر، با بستن و باز کردن چشم، رکوع و سجود را به جا می‌آورد؛ بدین صورت که به قصد رکوع یا سجود، چشمهای خود را می‌بندد و به قصد بلند شدن از آن، آنها را باز می‌کند.

[۵] الحدائق الناضرة ج ۸، ص ۷۹-۸۰.
[۶] ریاض المسائل ج ۳، ص ۳۷۶.

گروهی گفته‌اند: هنگام سجده، فشار بیشتری بر پلک‌های خود بیاورد.

[۴] العروة الوثقى ج ۲، ص ۴۸۱-۴۸۲.

[۵] مستمسک العروة ج ۶، ص ۱۲۴.

بنابر تصریح برخی، در صورت عدم امکان اشاره با هر دو چشم با یکی اشاره می‌کند.

[۶] کتاب الصلاة (شیخ انصاری) ج ۱، ص ۲۵۱-۲۵۲

← کراهت بستن چشم در نماز

بستن چشم در حال نماز کراهت دارد.

[۷] جواهر الکلام ج ۱۱، ص ۹۲.

البته برخی، بستن چشم در حال رکوع را افضل دانسته و برخی دیگر، قائل به **تخیر** بین بستن و باز گذاشتن شده‌اند؛ لیکن نظر **مشهور استحباب نگاه** کردن به میان دو پا هنگام رکوع است.

[۸] بحار الانوار ج ۸۴، ص ۱۹۰-۱۹۱.

التفط به **راست** و **چپ** با چشم در نماز **مکروه** است.

[۹] العروة الوثقى ج ۳، ص ۳۶

دارو و سرمه برای چشم در حال روزه

دارو ریختن در چشم و نیز **سرمه کشیدن** آن در صورتی که **مزه** یا **بوی** آن به **حلق** برسد در حال **روزه** مکروه است.

[۱۰] العروة الوثقى ج ۲، ص ۵۸۸.

حیوان یک چشم برای قربانی

قربانی در **حج** باید تام باشد و قربانی ناقص، مانند **حیوان** یک چشم کفایت نمی‌کند.

[۱۱] جواهر الکلام ج ۱۹، ص ۱۳۹.

خوردن چشم حیوان

بنابر قول منسوب به مشهور، **خوردن حنقه** (سیاهی) چشم حیوان **حلال گوشت حرام** است. برخی، آن را مکروه می‌دانند.

[۱۲] جواهر الکلام ج ۳۶، ص ۳۴۸-۳۴۹.

[۱۳] مختلف الشیعة ج ۸، ص ۳۱۳-۳۱۵.

فصلص چشم

اگر کسی به **عید**، چشم دیگری را از بین ببرد، **مجنی علیه حق فصلص** دارد و می‌تواند چشم **جانی** را از بین ببرد، هر چند جانی بیش از یک چشم نداشته باشد و با فصلص آن **کور** گردد.

[۱۴] جواهر الکلام ج ۴۲، ص ۳۶۷.

اگر فردی که هر دو چشمش سالم است، چشم سالم شخصی را- که یک چشمش به آفتی از جانب **خدا** یا مادر زاد کور است- از بین ببرد، مجنی علیه می‌تواند یک چشم جانی را از بین ببرد؛ لیکن در اینکه استحقاق نصف **دیه** را نیز دارد یا نه، **اختلاف** است.

بر قول اول ادعای **اجماع** شده است. اما اگر نابینایی یک چشم او بر اثر **جنایت** جانی دیگری باشد، وی جز فصلص یک چشم جانی حق دیگری ندارد.

[۱۵] جواهر الکلام ج ۴۲، ص ۳۶۸-۳۶۹.

[۱۶] مبانی تکملة المنهاج ج ۲، ص ۱۶۳.

اگر کسی چشم نابینای دیگری را از بین ببرد، چشم سالم وی در مقابل آن فصلص نمی‌شود، لیکن **دیه** آن را باید بپردازد.

[۱۷] جواهر الکلام ج ۴۲، ص ۳۷۱.

اگر جانی چشم کسی را با دستش در آورد، مجنی علیه حق **مقابله به مثل** دارد.

[۱۸] جواهر الکلام ج ۴۲، ص ۳۶۱.

دیه دو چشم، دیه کامل و دیه یک چشم نصف آن است.

[۲۲] [جواهر الکلام ج ۴۳، ص ۱۸۱.](#)

اگر کسی، چشم سالم دیگری را - که چشم دیگریش مادرزاد یا به آفتی، همچون [صاعقه](#) نابینا است- از بین ببرد، دیه کامل بر عهده‌اش می‌آید؛ لیکن اگر منشأ نابینایی چشم دیگر [مجنی](#) [علیه](#)، جنایت فردی دیگر یا- بنا بر [تصریح](#) برخی- [فصلص](#) باشد، بنا بر قول [مشهور](#) تنها نصف دیه بر عهده جانی می‌آید. برخی در این صورت نیز قائل به ثبوت دیه کامل شده‌اند.

[۲۳] [مبانی تکملة المنهاج ج ۲، ص ۲۷۵.](#)

← دیه از بین بردن چشم نابینا

دیه از بین بردن چشم نابینا بنا بر مشهور یک سوم دیه چشم سالم است.

[۲۴] [جواهر الکلام ج ۴۳، ص ۱۸۵-۱۸۶.](#)

دیه از بین بردن چشم [حیوان](#) متعلق به دیگری به قول برخی قنما، یک چهارم

[۲۵] [النهاية، ص ۷۸۱.](#)

و به قول برخی دیگر نصف [قیمت](#) آن در یک چشم و تمام قیمت آن در هر دو چشم است؛

[۲۶] [الخلاص ج ۳، ص ۳۹۷.](#)

لیکن نظر مشهور، ثبوت ارش است.

[۲۷] [جواهر الکلام ج ۳۷، ص ۱۱۳-۱۱۴.](#)

[۲۸] [جواهر الکلام ج ۴۳، ص ۳۹۱.](#)

پانویس

۱. [↑ العروة الوثقی ج ۱، ص ۳۵۵.](#)
۲. [↑ العروة الوثقی ج ۱، ص ۳۵۲.](#)
۳. [↑ جواهر الکلام ج ۴، ص ۲۳.](#)
۴. [↑ جواهر الکلام ج ۴، ص ۲۴۷.](#)
۵. [↑ الحدائق الناضرة ج ۸، ص ۷۹-۸۰.](#)
۶. [↑ ریاض المسائل ج ۳، ص ۳۷۶.](#)
۷. [↑ العروة الوثقی ج ۲، ص ۴۸۱-۴۸۲.](#)
۸. [↑ مستمسک العروة ج ۶، ص ۱۲۴.](#)
۹. [↑ کتلب الصلاة \(شیخ انصاری\) ج ۱، ص ۲۵۱-۲۵۲.](#)
۱۰. [↑ جواهر الکلام ج ۱۱، ص ۹۲.](#)
۱۱. [↑ بحار الانوار ج ۸۴، ص ۱۹۰-۱۹۱.](#)
۱۲. [↑ العروة الوثقی ج ۳، ص ۳۶.](#)
۱۳. [↑ العروة الوثقی ج ۲، ص ۵۸۸.](#)
۱۴. [↑ جواهر الکلام ج ۱۹، ص ۱۳۹.](#)
۱۵. [↑ جواهر الکلام ج ۳۶، ص ۳۴۸-۳۴۹.](#)
۱۶. [↑ مختلف الشیعة ج ۸، ص ۳۱۳-۳۱۵.](#)
۱۷. [↑ جواهر الکلام ج ۴۲، ص ۳۶۷.](#)
۱۸. [↑ جواهر الکلام ج ۴۲، ص ۳۶۸-۳۶۹.](#)
۱۹. [↑ مبانی تکملة المنهاج ج ۲، ص ۱۶۳.](#)
۲۰. [↑ جواهر الکلام ج ۴۲، ص ۳۷۱.](#)
۲۱. [↑ جواهر الکلام ج ۴۲، ص ۳۶۱.](#)
۲۲. [↑ جواهر الکلام ج ۴۳، ص ۱۸۱.](#)
۲۳. [↑ مبانی تکملة المنهاج ج ۲، ص ۲۷۵.](#)
۲۴. [↑ جواهر الکلام ج ۴۳، ص ۱۸۵-۱۸۶.](#)
۲۵. [↑ النهاية، ص ۷۸۱.](#)
۲۶. [↑ الخلاص ج ۳، ص ۳۹۷.](#)
۲۷. [↑ جواهر الکلام ج ۳۷، ص ۱۱۳-۱۱۴.](#)
۲۸. [↑ جواهر الکلام ج ۴۳، ص ۳۹۱.](#)

